

**Abonamentul:**

Pentru monarhie:  
Pe an 12 cor.,  $\frac{1}{2}$  an  
6 cor.,  $\frac{1}{4}$  an 3 cor.

Pentru străinătate:  
Pe 1 an 18 fr.,  $\frac{1}{2}$   
an 9 fr.,  $\frac{1}{4}$  an  
4 fr. 50 cm.

Fóea apare în fie care  
Sâmbătă.

# Unirea

**Insertiuni:**

Un șir garmond:  
odată 14 fil., a doua  
oră 12 fil., a treia  
oră 10 fil.

Tot ce privește fóia,  
să se adreseze la: Re-  
dacțiunea și admini-  
strațiunea „Unirei”  
în  
Blaș.

**Fóe bisericéscă-politică.****Anul XIV.****Blaș 16 April 1904.****Numărul 16****Criza religiósă în Macedonia.**

Cetitorii care a urmărit cu interes articolii, publicați de mai mult timp în fóia noastră de „un român macedonean,” ne va da dreptate, că am pus acest titlu în fruntea șirelor acestora.

Da, în Macedonia e o adevărată criză, nu numai religiósă ci mai ales națională. Corespondentul nostru, care a fost martor al celor mai multe din barbariile descrise, și-a câștigat convicțiunea sinceră, că ortodoxia este un pericol pentru Românii din Pind, fiind că însemnă nimicirea lor națională. În zădar vor fi toate cheltuturile, pe cari statul român le jertfese, pentru de a susține viața în ei, până când macedo-românii în privința religiósă vor fi supuși patriarhului din Fanar, ori exarhului bulgar, vor sta sub tutela a lor doi dușmani, cari doresc și lucră la nimicirea lui ca națiune.

Istoria ultimilor decenii ne e martoră, că Patriarhia din Constantinopol e o uneltă a diplomației grecesci și că în toate manifestările sale, ea nu lucră de cât la mărirea națiunii elene.

Să ni se deie voie să dăm aci un mic citat din o fóie de din colo. O spunem acésta înainte spre mângăierea acelei părți din ziaristica română, care a avut iloyalitatea să hasardeze fraza, că lucrăm alătura cu Ugron pentru catolicisarea românilor din Macedonia.

Îată șirele din vorbă, cari arată fórté elocuent rolul patriarhiei ortodoxe, care și azi ca și în trecut să îngrijesce nu de mântuirea credincioșilor săi, ci de exploatarea lor:

„Biserica greco-orientală s'a postat la pórtă naționalităților ca un balaur neadormit. Prin înfuița ei nefastă, anti-canonice și anti-creștinescă a ajuns la un adevărat și permanent pericol pentru naționalitățile ortodoxe din Imperiul Otoman. Uităndu-și cu desăvîrșire misiunea ei apostolică, s'a transformat într'un adevărat instrument de propagandă politică în mâinile clerului fanariot. Prin Biserica se caută a se deposeda națio-

nalitățile de patrimoniile lor și a se face anexări de teritorii prin plebiscitele creștinilor *paneleni*. Experiența s'a făcut odată când cu anexarea Tesaliei la Grecia. Scim cum atunci patriarhia strîngea semnături de la toate naționalitățile constelate în zona Traco-Macedoniei și Epiro-Albaniei, mistificând intențiunile politice. Creștinii le-au dat atunci cum le-ar da și astăzi, adormiți de opiul clerului grecesc, nesățios și ipocrit.”

Și mai la vale: Și atât, cât naționalitățile supuse influenței eclesiastice greco-orientale nu se vor scăpa de dinsa, chip nu e să se scape și de hotărîtorea înfrîurire a politicei oficiale grecesci.”

Și cari au fost tendințele acestei politice o scim cu toții. Și ce folóse mari au tras Românii din Principate, când erau sub stăpânirea domnilor fanarioți, e o istorie cunoscută tuturor. Și mai târziu, când Voda Cuza cu Kogălniceanu au dat afară pe paraziții din mănăstirile reslețite peste întregă România, o furtună întreagă s'a ridicat căci acești vampiri scăpau de odată din ghiarele lor bogata țară, pe care era gata să o prefacă în o țară a Eladei.

Și fără de a avé pretenția să facem cuiva imputări, întrebăm, s'a ciontit ceva în Macedonia din ghiarele grecilor, lacomi de a pune mâna pe Români, de ai greieși și cu vremea de ai alătura statului elen? Nu creșe persecuțiile contra românilor mereu? nu toate ziarele noastre au fost pline de amenințările, pe cari Archiereii greci și totă haita lor o făceau preotului Theodor, care a „îndrăsnit” să cetéscă românesce în casele cător va credincioși de ai săi? și scii unde acésta? în Bitolia! centrul românismului!

Și ca culme punem nóua ispravă a patriarhiei din Constantinopol, care pur și simplu a oprit acum de sfintele sêrbători, de a se ceti românesce Evangelia în bisericile ortodoxe ale comunelor locuite de Români.

Lovitura aceasta a fost așa de mare și de neașteptată, cât chiar și ziarul „Vremea” o numesce anti-orto-

doxă și adaugă, că chiar și răbdarea creștinescă trebuie să sfîrșéscă „mai cu samă cum e în cazul, ce ne preocupă, făta cu amenințarea de sugrumarea sufletéscă a unui neam întreg.” Iar d-l Petre Grădișteanu, a interpelat la Senat pe dl ministru al afacerilor străine asupra acestui ordin a patriarhiei de la Constantinopol. Nu cunoscem răspunsul dlui ministru și așa nici nu putem aci ce măsuri s'a luat de guvernul român. Cunoșcem înse un ciclu de articoli publicați în „Epoca” cu subscrierea „Ollănescu” a căror conclusie e următórea „ori biserică cu episcopat și cler de mir slujind în limba română sub ascultarea spirituală a Patriarhului ecumenic, ori dacă nu se póte și nu se póte ast fel, trecerea românilor macedoneni sub credința exarhului bulgar, cu condițiunea de a se bucura de libertatea și de prerogativele de mai sus.”

Nu scim dacă acésta subscriere privește pe dl Ollănescu-Ascanio sau e alt cine-va, pentru că ne mirăm, cum d-sa, care, cum scim noi, a fost ministrul țării la Atena și Constantinopol, nu cunósce în de ajuns pe Greci și Bulgari: amîndoi dușmani la fel elementului românesc din Macedonia. Să scie dórá, că în luptele comitetelor macedonene aceia cari aveau de suferit mai mult erau chiar bieții români, ajunși între ciocan și nicovală.

Ei bine, ce e mai natural în fața acestor persecuții fără seamăn, de cât unirea cu biserica Romei, singura care póte asigura vitalitatea elementului românesc în Macedonia și dezvoltarea ca Români.

Da, se scie confrății de la Arad, facem declarația, că da voim unirea Românilor macedoneni cu biserica Romei, pentru că o credem și mai bună și mai firéscă.

Noi stăm de dóuë sute și mai bine de ani și putem să ne mândrim cu fru-

**Aducem la cunoșcința Onoraților Domni Preoți, că ediția veche din**

**Liturgier s'a epuizat, și s'a pus sub tipar o nouă ediție.**

mósele instituțiunii naționale și culturale, cari au luat ființă chiar prin faptul acelei uniri cu Roma, și dacă în decursul acestor două sute ani am îndurat și multe necazuri, nu Roma ni le-a cauzat, ci „frații” noștri, conduși de duhul pismeii, moștenit de la cel ce a pricinuit ruptura de scaunul Romei celei vechi.

Preceleța Romei e recunoscută chiar și de clerul grec și singur faptul de a aparține Romei e destul să stimpere furia acestui cler „imboldit de duhurile întunericului. Luăm o pildă chiar din „Epoca”: Preotul Dimitriū Constantinescu e schingiuit în chipul cel mai oribil, pus în fiare, exilat închis, torturat cu fóme numai pentru că a comis sacrilegiul de a sluji românește și bătut cu o ne mai pomenită cruđime, pentru că nu voia să jure, că nu va mai sluji, nici va mai vorbi arámănesce. Auđi iubite cetitoriule și te crucește!

Și „Epoca” continuă, Bietul preot rabdă tóte, inse nu voia să jure, până într'o zi simțindu-se aprópe să moră de dureri, și de chinuri, strigă călugărilor, cari îl băteau: destul! opriți!.. eú sînt al Papei!!.. apoi scrise párintelui Fanajrial la Bitolia, care-l scóse din mánile călugărilor greci“.

Íată un singur cuvînt, cât farmec póte avé. Și acest farmec nu noi l'am scos la iveală și nu noi am fost cei dintăi, cari credem, că Románii, frații noștri din Macedonia ar căștiga mult, când s'ar apropia de scaunul Romei cu tótă credința și dragostea lor. Și chiar deși n-am avé competența și nici destoinicia cerută, — pe cari colegii de la Arad cu multă „dragoste” ni-o discută, — chiar și în acel cas, puținul ce-l avem și cât sîntem, îl vom întrebuinta în favorul acestei idei, care a încălđit inima unor mari patrioți și fi ai României.

„Pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm!”



## Unirea Románilor Macedoneni cu biserica Romană.

(Continuare.)

Nemulțumindu-se nici cu asta Archiereul, adecă, după ce a oprit pe preotul Român de a le servi, a întrebuintat fel de fel de mijloce ilegale și neomenóse spre peirea și dispariția neamului românesc. — Așa el îndemná cu bani pe un bulgar din acea mahala, care a fost logodit cu o fată bulgăroică tot din mahalaua românească, să declare pe nedrept (numai și numai ca să ajungă Archiereul la ținta dorită), că Papa Vanciū ne-a cununat, pe când în realitate n'au fost și nici nu sînt chiar până

astă-zi cununați. — Vedeti ce planuri violente întrebuintează archiereii bulgari! vai de noi și de noi!

Archiereul fără ca să-l judece pe Papa Vanciū, l-a exilat la o mănăstire cu numele Sf-Sfeti; adecă pe românește: Dumineca tuturor sfinților, într'un sat bulgăresc a nume: Lesanl, 6 óre departe de oraș, unde a stat șase săptămáni în exiliū (28 Februarie 1892). Pe timpul exilărei preotul, Románii au avut multe de suferit din partea Bulgarilor și Archiereului; așa că, unii din Románi, pe cum Vanciū Burnuciū, George Mocu și Dimitrie Dimonnia, directorul scólei. sînt cei dintăi cari au resistat la atacurile Bulgarilor. au fost și arestați pe baza unor mărturii false din partea Bulgarilor în po-triva lor. Când Románii aveau nevoie de preot, Archiereul le trimitea preot bulgar, și nici de cum pe preotul român din mahalaua Sf. Niculae (mahalaua de jos), oprit fiind și el de a servi Románilor din mahalaua de sus, ca ast fel să fie nevoiți a ceda și a urma cerințelor Archiereului.

În fine Románii n'au primit nici de cum pe preotul Bulgar; și după ce au vedut ultima decisiune a Archiereului spre a introduce cu forța preot bulgar în biserică, au fost nevoiți a se servi de preot grec, ca cu modul asta biserică să română intactă și deci independentă; cu modul acesta au lăpădat pe Exarhul bulgarilor ca șef bisericesc, recunoscénd din nou pe Patriarchia grecăscă, cu condițiunile stipulate în cerere ca biserică să rămână intactă, slujindu-se într'insa numai în românește. Románii ca să-și asigure pentru tot-de-una scóla și biserică, au făcut două cereri în de comun acord și cu cei din mahalaua de jos, una destinată pentru Patriarchia grecăscă și una pentru Nuntial bisericeii de la Roma din Constantinopol spre a cere unirea lor cu biserică mamă.

În cererea adresată Patriarchiei stipulaú condițiunile următoare: Noi Románii Ochrideni din ambele suburbii, ca ortodoci creștini, lăpădându-ne de Exarhatul bulgăresc, înainte de a face un pas mai departe pentru păstrarea instituțiilor noastre culturale românești, credem de datoria noastră a ne adresa Înaltei Bisericei creștine ortodoxe, de a ne considera ca fiil ei spirituali pe viitor, inse cu condițiune ca limba noastră strămoșăscă să nu fie persecutată în scoli și biserică. Dacă Înalta Biserică ortodoxă acceptă dorințele noastre, noi sîntem fiil ei credincioși; în cas contrar ne vom adresa Sfintei Biserice universale de la Roma.

Sinodul Patriarhal debăténd cererea categorică a Románilor, de témă să nu recunoscă biserică de la Roma s'a grăbit a răspunde formal, că recunósee legitima cerere și promite, că nimeni nu se va atinge de instituțiunile lor culturale; și într'adevăr că până azi nimeni nu s'a încercat să turbure liniștea Románilor Ochrideni.

După 6 săptămáni liberându-se și preotul Vanciū Sgalla din exiliū, și acésta mulțamită auctorităților turcești, cari au recunoscut dreptatea Románilor și deci au ordonat spre a fi liberat, Románii împreună cu preotul lor liberat din exiliū, recunoscénd ca șef pe Archiereul grec din Crușova, au deschis biserică la 30 Martie 1892, care de la 9 Februarie a fost închisă.

La 5 April 1892, prima zi de Pasce, Bulgarii, îndemnați de Archiereul lor, au hotărît spre a se introduce cu forța în biserică cu preotul lor și cu cântăreții.

Románii, aflând despre acésta, spre a nu se face scandal, iarăși au închis biserică. — Amindoi Archiereii grec și bulgar au anunțat pe auctoritatea locală despre acésta. În urma acestei anunțări, locțiitorul Caimacanului, pe baza firmanului și a registrului bisericeii și după înterogarea Románilor și Bulgarilor, a făcut o mazbata (referat), pe care a trimis'o Valiului din Bitolia. — Acolo imediat ce au vedut mazbatana și firmanul, s'au încredințat și au recunoscut dreptatea noastră și printelegramă ni se comunică să se deschidă biserică acordându-se dreptul Románilor; și deci biserică recunoscută de biserică românească; iar Archiereul Bulgar i-se comunică pe de altă parte de a nu avea nici un drept a se amesteca în biserică românească. — La 24 April, Duminecă sara, ziua de Rusalii, au deschis Románii biserică. — Nu mult după acésta întimplându-se să moră un bulgar din mahala, l-au ținut patru zile neîngropat, cu scop de a-l pune în biserică și a i-se face orândniuala înmormântărei într'insa cu preoți bulgari. — Biserică a fost închisă din nou de Románi, când în fine prin o telegramă din Bitolia să anunță Archiereul Bulgar, ca ceremonia mortuară să i-se facă într'o biserică bulgărescă și să se înmorminteze la morminturile lor. Asta a fost la 10 Iunie 1892. — Íată cum noi Románii am știut să luptăm și cu grecii și cu Bulgarii spre a ne păstra limba párintească; și ori de câte ori va îndrăzni să ne turbure liniștea ori grecul ori șopul, Románul nu se va teme de loc; ci ca un giune (voinic) Român, va dobori în jos pe toți vrășmașii neamului românesc.

*Un Român Macedonean.*

(Va urma).

## CORESPONDINȚE.

### SCRISÓRE DIN BUCUREȘCI.

— Ședința solemnă de la Academia română —

(De la corespondentul nostru particular)

București 9 Martie 1904.

Blașul cu scóla lui Cipariū a mai ridicat un compatriot ardelean la cea mai înaltă tréptă la care să póte aștepta un muncitor român în arena literaturii.

Dl. Ioan Bianu noul membru activ al Academiei române și-a ținut la 3 Martie s. n. a. c. discursul său de recepțiune.

Din acest priiej s'a ținut la Academie o ședința solemnă, dar solemnitatea era îndoită prin faptul că a presidat M. S. Regele, carele, de asemenea — după cuvîntul de bine venire adresat M. Sale de Dl. Aurelian Președintele Academiei — a ținut un lung și interesant discurs asupra a două epoce istorice cam identice și de mare însemnătate pentru România.

Epoca de pe timpul lui Mircea cel bătrân de la 1326, carele în urma unui tractat de la Brașov cu Sigismund Regele Ungariei, a dat voie acestuia și aliaților săi, să trecă prin țară în contra turcilor la Nicopoli; au fost inse bătúți de Baiazet

sultanul comandantul ostirilor turcesci. bătăli și învinsul creștinii din lipsă de unitate în comandament a ostirilor creștine. pentru că fie care din aliați era condus de vanitatea de ași câștiga pentru sine gloria de învingător.

În această luptă, deși nefavorabilă creștinilor, s'a distins totuși Mircea cel Bătrân și un comite Solon din Marchizatul de Brandenburg, pe care mai târziu Sigismund — devenind Împărat — îl făcu principe sub numele de „Frideric de Zolern” din care își trage originea casa familiei de Hohenzolern de astăzi.

A doua epocă despre care M. Sa Regele a vorbit pe larg a fost descrierea evenimentelor din războiul de la 1877 din Bulgaria.

Pe cum în timpul lui Mircea s-a făcut un tratat cu Sigismund pentru trecerea prin țară a ostirilor acestuia, tot ast fel și acuma, s-a făcut asemenea contract cu Împăratul Rusiei pentru trecerea prin țară a armatei rusesci. și tot la Nicopoli a fost teatrul operațiunilor de război; cu deosebire înse că, acuma învingătorii au fost aliații creștini sub conducerea Regelui român ca comandant suprem al armatei ruso-române. Ast fel, strănepoții de azi a lui Mircea conduși de strănepotul de azi a lui Zollern, azi Hohenzollern, au învins semiluna la Plevna și prin aceasta au câștigat independența și Regatul României. Tote acestea, M. Sa le istorisește pe larg, și pe urmă foarte emoționat și cu o voce doioasă vorbea de ziua când acum doi ani, sau după un pătrar de scol, a fost de a mai vizitat locul de luptă și mormintele eroilor noștri, și cu care ocazie, episcopul bulgar de Wratzza, primind pe Regele României în fața capelei de la Grivița și ținându-l un discurs plângând de emoțiune, adresându-se osâmintelor din morminte a zis: „Sculați-vă din mormintele vostre, pentru a saluta pe Regele liberator”!

Mulțor din asistenți li s-au umplut ochii de lacrimi la aușul acestor cuvinte.

După terminarea acestui discurs regal și după o pauză de 5 minute s'a dă cuvântul Dl. Bianu.

Discursul de recepțiune al Dl. Bianu a fost istoricul dezvoltării limbii române.

Nu mă încerc să descriu pe larg acest discurs foarte important al unui om competent, care de peste 25 ani lucră în Academie ocupat și însărcinat cu diferite lucrări ale acesteia, și nici spațiul unei simple corespondențe nu-mi permite acesta.

Tot ce pot spune în un resumat scurt este că, Dl. Bianu, pe cât de sfios, fără pretenții și modest, cum a fost tot-de-una, nășeste între membrii celei mai savante instituțiuni, pe atâta discursul său a fost de frumos și naționalist și răsplătit cu aplauzele academicianilor și ale asistenței număröse.

La acest discurs a răspuns Dl. Sturdza membru și secretar al Academiei (și azi prim ministru), arătând meritele noului membru și vrednicia de a fi fost ales membru al Academiei, căci după ce a fost introdus în Academie de regretatul Treb. Laurian, de atunci și până astăzi prin munca și stărnință asiduă a contribuit, pe lângă lucrările sale literare, ca bibliotecar și archivar, la progresele Academiei

și la ordinea internă cea mai perfectă ce domnesce în biblioteca și afacerile oficiose ale Academiei.

După terminarea cuvântării Domnului Sturdza, Dl. Bianu a fost felicitat de M. Sa Regele și Principele moștenitor, strângându-i mâna, și de membrii Academiei și alte persoane asistente fosti și actuali ministri.

Am zis la începutul corespondenței mele că Blașul cu scôla lui Timoteu Cipariu a mai ridicat în trepta mării pe un ardelean.

În adevăr Dl. I. Bianu este un fiu al Archidiecesei gr.-cat. a Blașului, născut în comuna Făget, protopopiatul Biei (pote de aici își derivă și numele) fiu din talpa țării ca cei mai mulți Români cari s-au distins în viața noastră politică sau literară; a terminat școlile din Blaș unde l-au fost profesori, întru cât îmi aduc aminte, distinși literați, ca Ioan Micu Moldovan, azi canonic și academician, și mi-se pare chiar și Cipariu. Trecând Carpații continuă studiile și absolvă aici Universitatea pe timpul marilor dascăli ardeleni Laurian și Ilarian.

Prin munca sa și cu baza ce a avut din școlile Blașului a ajuns astăzi la cele mai mari demnități: profesor Universitar, membru în consiliul permanent de pe lângă Ministerul de culte și Instrucțiunea publică și acum membru ordinar al Academiei române, și în partidul liberal, astăzi la putere, mai ocupă și un scaun de deputat în Cameră.

Noi ardeleni, expatriați de voie ori nevoie, cari trăim azi în România liberă, și cari mai ținem încă la căminul nostru părintesc și cari ne-am încălțit odinioară și noi — mai mult sau mai puțin, după împrejurările cu cari am iuptat — la focarul de lumină și credință, la Blaș, leagănul redescoperirii noastre naționale, sintem plini de bucurie când avem ocazia de a ne vedea sărbătorit câte un patriot muncitor... Sintem mândrii de luceafărul din trecut al Blașului dintre cari unul a strălucit și în Academie ca Treb. Laurian Papiu Ilarian. T. Cipariu și G. Barițiu și alții, și nutrim totă speranța că și din cărturarilor ce are astăzi Blașul, ne epuizat în omenii destinși, vor continua a străluci și în viitor în Românie și a perpetua ast fel memoria Blașului și recunoștința ce Romanismul întreg datorază acestui focar de cultură națională, câștigat prin Unirea Românilor cu biserică catolică a mamei Roma — Fiat!

I. P. Delarupe.

## Diecesa Orășii-Mari.

### SINÓDELE PROTOPOPESCI

— tr. Lunca —

Popesci 9 April 1904.

S'a întâmplat! Ideea salutară trup și-a luat. O lacună astupându-se, dorințele multora se stîmpărara, împlinindu-se sfîntul dor prin grațioasa dispunețiune a Ilustrității Sale Domnului Episcop, despre ținerea conferințelor protopopesci.

Protopopiatul de Lunca și-a ținut primul său sinod tractual în 31 Martie în parochia: Vedres-Abrány. Toți preoții se prezentară afară de unul. La 1/29 ore în corpore am pornit de la casa parochială spre stînta Biserică, unde sub durata mănecatului

mărturisindu-ne la spiritualul ales în persoană parochiului local: Petru Hetco, cuminecându-se sub decursul sfîntei liturgii, concelebrate de toți preoții, în frunte cu șeful districtului M. On. D. Georgiu Daraboș, care a ținut și vorbirea ocașională despre starea sublimă a preoției.

După invocarea Spiritului Sfînt M. O. D. protopop a deschis adunarea prin o alocuție bine rostită, alegându-se notar au hoc Vasile Tămaș, preotul Popescilor; — iar de spiritual pentru conferința venitoare: On. Petru Hetco. — de predicator: On. Petru German, parochiul de Suplac. și de disertante: V. Tămaș, de locul adunării s'a designat: Ghetea, scaunul protopopesco.

S'a făcut apoi următoarele propuneri M. O. D. protopop.

a) Ca congrua să se ridice la 1600 corone. Această propunere adunarea ca un postulat ardent, după o desbatere plină de suspinuri, exprimându-și fie-carele mahnirea sa până acum sufocată — unanim hotărăște: Să fie rugat Ilustritatea Sa bunul Episcop, a mijloci întregirea congruei la 1600 cor. în mod egal cu alte confesiuni. Și până atunci ajutorul de stat a căruia împărțire prin Ministeru a făcut și face și azi atîta sânge rău și mult agită spiritele confrăților preoți, să-l împartă după conscripția de congruă. Ilustritatea Sa, Episcopul diecesan, singur competent.

b) Ca pensiunea văduvelor și preoților să se ridice la un cuant mai mare, conform recerînțelor timpului. Desbaterea acestei propuneri încă mult arată piatra mare, ce apasă greu inimile preoților. S'a primit propunerea cu accentuarea: că preoții își-și stau gata în fie care moment, la purtarea sarcinii cât de mari, și până la regularea definitivă a congruei — numai și numai să se amelioreze starea deplorabilă a văduvelor și preoților deficienți, mai mult să nu fie lăpădăturile diecesei și hula societății.

c) Să se inființeze o reuniune diecesană de înmormintare a preoților și preoteselor. Și acesta cu mare interes discutată, s'a primit de adunare unanim, exprimându-și rugarea umilită către maritul Ordinariat, pentru urgenta elaborare a statutelor acelei reuniuni.

V. T.

— tr. Sătmar —

Sătmar, April 1904.

După mărețele sărbători naționale, din vara anului trecut, decurse în mod așa solemn și impunător, în orășelul din spre răsărit a comitatului Sătmar. — enibul băieșilor, Baia-mare; — grație spiritului înalt de administrațiune bisericăscă a Preasfinției Sale Dl. Episcop Dr. D. Radu — iar vă putem relata din Sătmar despre mișcări înălțătoare și salutare bisericești unite și neamului românesc.

Preasfinția Sa Ilustrul Episcop de Oradea-mare după cum zice în Cerculariul Nr. 172 a. e. . . „datina laudabilă a congregațiunilor districtuali, cu scop ca în acelea preoții adunați să desbată casurile morali, ce vin înainte în viața pastorală și să conferescă între sine și cu privire la măsurile mai corăspundătoare pentru stîrpirea abuzurilor eventuali din ținutul districtului, — să resusciteză . . . și dispune a să țină

congregațiunii protopopesei... Acest ordin a fost primit, a fost salutat chiar, cu adevărat entuziasm din partea clerului rural.

Preoțimea din Sătmar, aparținătoare diecesei de Oradea-mare salută cu dublă bucurie acea binevoitoare dispozițiune arhierescă. — Acastă preoțime era cam de regulă invidiată de cei alaiți confrăți din această diecesă, — să credea, că aici sînt beneficii mai grase, cum am zice, modru de traiu mai în belșug, dacă am puté vorbi de așa ceva între preoții români.

Vremile s'au întors, preoțimea mai înainte invidiată se trezește decepționată prin schimbările împrejurărilor. Soluțiunea preotului și învățatoriului — o forma lecticalul, zilele de lucru (claca) și câteva locuri parohiale.

Pămîntul e împovorat cu nouă și nouă porții, dar produsele sînt mai puține — căci solul își pierde puterea avitică, preoții cam de regulă sînt slabi plugari — nu e vina, nici chemarea lor. — Lecticalul să devalvăză pe zi ce înaintăm și nu sîntem departe de tristul adevăr a preotului de odată, care ast fel descria aceste ramuri de beneficii: de la tot fumul am o zi de rușine (clacă) — și o vică de goz — lecticalul.

În Sătmar — ca pretotindenea — poporul e imbibat de ideile socialiste e sfătos și luxuos, căci exemplul rău se lipește, și poporul neformat, cu care e conlocuitor românul sătmarcan — tinde ast fel de exemple în tot colțul din Sătmar.

Cerculariul bunului Arhierieș va da ocaziune la adunări, în cari frații convenind și sfătuindu-se își vor afla mijlocele prin cari va pute reținea poporul de la socialismul ce-l periclităză viața sufletească, va afla calea de a redestepta simțul creștinesc și de neam în acei, cari începură a devia de la calea adevărului.

Preoțimea din districtul Sătmarului, diecesa gr-cat. de Oradea-mare, a ținut în 31 Martie n. adunarea preoțimei districtuale. Era de față popor în număr frumos, s'au mărturisit și din popor peste 30. de inși și preoțimea întrégă. Se începe s. liturgie, când după cetirea s. Evanghelie preotul de Vetés — V. L. Ardelean rostește predica ascultată nu numai cu atențiune încordată ci cu ochi scâlțați de lacrimi. După oficierea sîntelor, preoțimea se întrunește la ședința deschisă prin cuvinte și expresiuni elogiöse la adresa bunului Episcop, carele ne făcu posibilă convenirea de sfătnire...

Trecînd peste tehnica alegerilor pentru adunarea viitoare, să pune la schimbarea de idei din partea Protopopului M. Ciurdariu întrebarea de mare interes: cum s'ar puté solicita mai cu succes învățarea limbii bisericesti cu acei scolari, a parohiilor districtuale, unde nu mai vorbesc băieții limba română? Ore n'ar fi consult a să propune cel puțin cathechismul și biblia numai românesce; ori a ruga pe Preavenerat Ordinariat, a emana în această cauză și în acest sens un Cercular? După desbatere calmă preoțimea află, că un ast fel de Cercular ar fi un postav roș jurnalisticăi jidovite, și atât de ostilă catholicismului. Ar puté să aibă rezultate triste, ca pe vremea meritatului episcop — Pavel, căruia un asemenea Cercular i-a cauzat cel mai triste momente și neplăceri. Vandalismul din Oradea-mare și

causa lui Pituk ne sînt încă în recentă memorie, deci trebuie să facem ce putem și pe bunul Părinte să nu îl molestăm cu temă atât de gingașe. (Nu credem că Ilustritatea Sa Dl Episcop un ar fi gata, cu toate acestea, a da imrațiunile necesari, pentru că păstorul bun și viața trebuie să și-o pună pentru oile sale. Red. Unirei.) Promite înse preoțimea din acele parohii, că va face tot posibilul, ca scolarii recunoscători de limba bisericescă să și-o însușescă.

Să primește propunerea dl Ardelean ca în legătură cu sinódele protopopesei să se țină cu poporul exerciții sacre, cari dacă undeva să recer, în acest district să impun imperios, căci în toate comunele avem conlocuitori reformați de la cari poporul nostru multe lucruri și datine nelaudabile își însușesc.

S'au discutat și alte multe chestii, cari cu rezultatele ingrigitoare ni-au dat ansă la lamentările de mai sus în ce privește răceala poporului față de biserică și scólă, și apropierea la mișcările socialiste, și scólele de stat.

Să rógă — în fine — preoțimea de prea bunul său Arhierieș, să binevoiescă a conchiema sinod diecesan, care ar fi chemat a discuta nenumerate chestii de interes general a diecesei. Și speranța ne nutrește, că un Arhierieș cu vederi așa vaste, simțăminte așa generöse — va implini dorința umiliților săi fi. Bunul Dumnezeu să îi ajute și la mulți ani să ni-l țină!

V. L. Ardelean,  
not. distr.

— tr. Supurului inf. —

De sub Codrul Sătmarcan, Dum. Florilor 1904.

În diecesa oradană nu s'au ținut adunări sau sinóde protopopesei înainte de snirea pe tronul arhieresc a actualului ilustru episcop Dr. Demetriu Radu. Acestui întemeietor a conferințelor protopopesei, acuma după prima convenire, atât preoțimea cât și poporul îi cântă „Osana” și îi mulțămesc din adîncul inimilor că le-a câștigat o neapusă mîngăiere sufletească, de care au parte în aceste adunări (conferințe, sinóde sau congregațiunii districtuale, de bucurie nici nu știu cum se le numesc).

Protopopiatul Supurului-inferior și-a ținut conferința în 31 Martie a. c. în Supurul inf. Conferința a avut parte ascetică și publică, și iarăși mai secretă sau pur preoțescă. Onore bravului protopop P. O. D. Ludovic Rezei pentru programul și conducerea înțeleptă.

a) Partea publică. Preoții districtuali deja la orele 7 a. m. erau de față, absențînd numai unul bolnav în Pesta. La 7 ore intră preoțimea în corpore în frumoasa biserică parohială, cetesc rugăciunile prescise înainte de mărturisire, cu toții se mărturisesc, apoi ei mărturisesc peste 200 poporeni ce erau prezenți. Liturgia o celebrăză cu toții, cu cea mai mare pietate. Sub liturgie preotul Corneliu Gitta paroch de Gereușa concionăză despre pocăință îndemnînd a se mărturisi nu numai din datină, ci din adevărata pocăință. Oratorul a vorbit cu zel și cu argumente. Lacrimile auditorilor i-a fost frumósă răsplată. Cuminecarea și decursul întregii liturgii a emoționat poporul

întru atîta că și la finea liturgiei erau mulți ochi în lacrimi, când după frumoșele rugăciuni de după cuminecătură preoții să leșit afară 10<sup>1</sup>/<sub>2</sub> ore. S'a luat dejunul și pauză de 1/2 oră. La 11 ore iară cu toții intră în biserică. După invocarea Spiritului sînt protopopul deschide conferința vorbind despre chemarea sublimă a preotului, care are datorința a nutri în popor iubire față de religiune și națiune, care sînt strîns legate una de alta în inima românului.

Vorbirea protopopului e primită cu urale de „să trăiescă.” Urmézá disertatiunea cetită de Ioan Murășan preot în Racova. Din cauză că socialismul a început și pe aici a-și trimite argații săi, tema disertatiunii a fost: „Despre socialism.” arătînd primejdia cea mare ce pregătesce diavolul prin dejosirea religiunii, periclitarea statului, stergerea fericirii societății omenesti, la ce tinde socialismul ce vine a seduce ómenii; ca conclud arată că socialismul e o eresă, e o ciună primejdiosă de care recomăndă a se feri. — La fine se cântă — Doxologia cea mare, de totă adunarea.

b) Partea pur preoțescă. Îndată după adunarea diu biserică, urmézá conferința secretă a preoților ținută în cancelaria protopopesei, unde 1) Andrei Lazin se alege de confesar. 2) Silviu Sălégian de predicator și 3) Mihail Vida de disertante pentru proxima conferință. 4) În 1905 conferința se va ținé în Socondiel. 5) Deși în parohiile districtului primăvara e greu a penetra cu căruța, pentru incontestabilul interes religios-moral ce rezultă din conferințele aceste, se decide sf. Paresimi de timpul conferinței, 6) În cauza scólelor nou edificănde se cere inviațiunea Veneratului Ordinariat, (în ce sens? Redacția Unirii) 7) Pentru a ajunge la uniformitate față de folosirea capuțului, camaurei, cuadratului și epikephaleonului, cari toate se folosesc de preoții Sătmareni, s'a decis a cere deciziunea mărutului Ordinariat. 8) Pentru activarea conferințelor protopopesei se votézá mulțămită protocolară Ilustrității Sale Dr. Demetriu Radu ilustrului păstor al diecesei.

La orele 2 p. m. se fînesce conferința, după prânz toți plecară la ale sale mîngăiați, linișciți sufletesce că au petrecut la oaltă o zi plină de cele mai candidie simțăminte spirituale.

Preoțimea districtuală și cu acesta ocaziune s-a arătat a fi esemplară, ba de model deîmprenă cu șeful său.

Notariul districtual.

### Exerciții spirituali în Dretea.

Aghires la 5 April 1904.

Mominte însufletitoare și de dulce amintire vor fi pentru poporul român gr-cat. din Dretea zilele de 31 Martie 1, 2, 3 April a. c. în cari s'a ținut acolo exerciții spirituali populari.

Dretea a fost cea dintăi parochie din tractul Olușului, în care s'a incubat secta pocăiților; chiar pentru aceea, dacă unde va a fost lipsă, ca să se țină exerciții spirituali spre a se întări poporul în credința cea adevărată, punînd ast fel stavilă lătirii acestei secte, atunci lipsa acesta s'a simțit mai tare în această parochie, unde mare parte din credincioși momii și înșelați din partea pocăiților erau gata a-și părăsi legea



strămoșescă, și așteptau numai momentul binevenit. În care rebotezându-se să fie priimiți și ei în ceta celorlalți netericiți.

E publice cunoscut, că apostolii pocăiților desbrăcați de ori ce simț omenesc, ca niște lupi răpitori îmbrăcați în piele de miel, cu o îndrăsnelă nerușinată umblă la unii și alții indemnându-i și luându-i a merge la casa lor de rugăciune, și pe care odată le succede a-l înșela, se îngrijesc cu totă istețimea, ca să nu-l scape mai mult din ghiarele lor, pe unul ca atare, dacă vorbele lingușitoare a lor nu folosesc, se silesc prin amenințări a-l teroriza să nu-l părăsescă. Spre adevărea celor zise amintesc următorul fapt. Soția unui pocăit — care altcum și ea e pocăită — auzind despre predicile frumoase și edificatoare de suflet, ce se țineau în biserică, a voit se vină și ea se asculte. Înțelegând despre acesta soțul ei cu numele George Coldea s'a silit prin vorbe bune a o abate de la acesta, ce fuse ne-succedându-i, a îmblătit-o bine.

Alt cum decursul acestor exerciții e următorul:

În 31 Martie M. On. Ștefan Roșian preot în Cluș însoțit de preoții Gregoriu Lehen din Arghiș și Ioan Mihalca din Aghireș au sosit în Dretea cam pe la 6 ore sara, la 7 ore s'a cântat Paraclisul Preacuratei Vergură Maria, după care părintele Roșian a ținut o predică de introducere, în care arată scopul și însemnătatea exercițiilor spirituale, rogă pe cei de față, ca în aceste zile de reculegere sufletească și numai din curiositate să vină la biserică, când vor auzi glasul clopotelor. Poporul l-a și ascultat.

Părintele Roșian în decursul acestor exerciții a ținut 11 predici, — despre mărturisire, păcate și virtuți, combatând în fiecare cu cuvinte de toți înțelese, învățătura greșită a pocăiților. Cu ocazia tinerii predicilor am văzut bărbați, femei, bătrâni, tineri vârsând lacrimi și oftând, dar acesta o făceau nu din fariseism ca pocăiții, ci mișcați de trăsnetele cuvintelor, cu cari atât de bine știe On. D-Sa a descrie și arăta mărimea și uriciunea păcatelor și urmările funeste a lor.

Prin predicile rostite despre proprietățile unei mărturisiri bune așa zicând a vârsat o putere nouă în cei slabi, cari întărindu-se în credință s'au lăpădat cu totul de propusul de a părăsi legea cea adevărată mântuitoare.

Vineri în 1 April la 4 ore p. m. s'au început mărturisirea credincioșilor, cari în urma predicilor, ca treziți din somn și măhniti în sufletul lor, că au vătămă pe Dumnezeu prin păcate alergau cu inima înfrântă și umilită în scaunul mărturisirii spre a se împăca iarăși cu bunul nostru Părinte cerească. Pe la 6 ore a sosit și preotul din Șardul ung. On. Ioan Topan. S'au mărturisit cam la 400 credincioși, străini au fost puțini, după ce afară de Ardeova și Nearsova — din cari încă au fost credincioși, toate cele alalte comune sînt gr.-or. dar am văzut și din acestea, precum din Mănăsturul ung., Bedeci și Nadișul rom. Cei mărturisiți s'au cuminecat parte Sâmbătă, parte Duminecă la liturgie. Duminecă după finea liturgiei credincioșii între sunetul clopotelor și în frunte cu praporii au ieșit în cimiter, — care e situat pe o costă, unde s'a cetit ec-

teniele morților și rugăciunea de deslegare, iar părintele Roșian sub cășul liber a ținut predica cea din urmă despre legătura ce o ține biserică între cei vii și cei morți, care ca o mamă bună se rogă pentru toți, mănecând din cuvintele S. S. „sfint și cernic cuget este a face rugăciuni pentru cei morți, ca să se libereze de păcate.“ Între mulțimea de credincioși după cum mi-a comunicat preotul local, au fost și femei pocăite.

Nu pot lăsa neamintit un lucru, anume în această parochia, pocăiților din cimiterul comun li-s'a rupt o parte de cimiter, în acest cimiter împrejmuit cu șanț am văzut un mormint nou, la capul căreia era așezată o cruce de lemn. După cum mi-s'a spus în acest mormint își dorme somnul copilă de 2 ani a unui pocăit, pe cari au înmormintat-o fără preot, iar crucea la gropă au dus-o un pocăit aprig din loc. Nu mi-am putut explica acesta cum ei, cari desprețuiesc crucea, totuși celor adormiți li-o pun la mormint; dedue insee aceea, că ei pocăitismul nu l-au îmbrățoșat din convingere, ci din alte motive, căci alt cum nu se pôte pricepe, ca una se învetă și alta se face.

După prânz la 2 ore poporul la invitarea M. O. Șt. Roșian alergă cu mic cu mare la școlă, unde On. D-Sa mulțămint în suflet de efectul acestor exerciții, prin o alocuțiune purcesă din o adevărată dragoste față de Dumnezeu și popor, îi îndemna, ca se înființeze o reuniune bisericăscă a cărei membri să se oblige, că mai mult nu vor înjura pe Dumnezeu și în erismă nu vor be, iar femeile să se îngrijescă de înfrumosețarea și curățirea bisericii și providerea ei cu cele de lipsă. Cei de față cu toții au erup în un glas, că vrea să înființeze o atare reuniune. Primul ei membru a fost părintele Roșian, care nu numai pentru On. D-Sa, ci și pentru 14 copii de școlă a solvit taxa, s'a înseris apoi o mulțime de bărbați și femei, în urmă părintele Roșian își lea rămas bun cu cuvinte adevărat mișcătoare de inimă, cari iarăși au stors din ochii multora lacrimi de bucurie.

Preotul local mulțămescă părintelui Roșian în numele său și a poporului pentru osteneța îndurată cu aceste exerciții, cerându-i răsplătire de la Părintele cerească, la ce iarăși îi răspunde On. D-Sa.

La 4 ore preoții străini între aclamațiunile călduroase a credincioșilor, — cari erau adunați cu toții înaintea porții parochiale — părăsesc acesta parochie, convingși, că dacă lipsa de a ține exerciții spirituale în această parochie a fost mare, nespuse de mare a fost și efectul lor.

**Ioan Mihalca,**  
paroch gr.-cat.

## Noutăți.

**Pascile la Oradea-mare.** Ilustritatea Sa Domnul Episcop al Oradei-mare în ziua primă a Pascilor, la orele 4 dimineța a îndeplinit îndatinatul rit al învierii; iar la orele 9. a. m. a pontificat s. liturgie cu asistința membrilor capitulari și a clerului gremial, sub decursul căreia cu oratoria lui proprie și de toți admirată a ținut cuvintare ocașională publicului imens adunat din oraș și jur spre a-l asculta pe păstorul provi-

dential. — După amiază la orele 3 tot Arhiepiscopul a pontificat și înseratul solemn. — A doua zi de Paști Ilustritatea Sa, petrecut de o suită imosantă, s'a prezentat în comuna vecină Cehel, unde a pontificat s. liturgie și a predica poporului credincios. Momente sublime au fost acele! Pe frunza poporului, în mijlocul poporului său, împărțind cu totă întinderea inimii sale binecuvântarea arhierăscă fiilor săi, întărindu-i în credință, ca aceea să nu scadă, mângându-i cu cuvinte dulci, învățându-i a suporta cu paciință necasurile, suferințele, încercările în această viață, făcându-se tuturora toate, ca pe toți să-i dobîndescă lui Christos. — A treia zi în urmă a văzut la masa sa ospitală pe inteligența română din loc.

**Soiri personali.** Dr. Felician Bran Archidiacon al părților Sătmărene, paroch-protopop în Careii mari, la rugarea proprie a fost pus în disponibilitate. — Clericul diecesan absolut Paul Tămăian a fost chirotonit intru preot; iar clericii în cursul al IV-lea Emil Antal, Augustin Magyar, Iuliu Papp și George Voștinar au fost promovați la ordul lectoratului.

**Vinerea Patimelor.** Institutul de arte Grafice și Editură „Minerva“, din ale cărei ateliere în timpul din urmă au erit lucrări de-o execuțiune artistică neîntrecută în anele tipografulor române, a avut fericita inspirație să se gândescă și la popularizarea operilor de valoare ale picturii naționale. Începutul l-a făcut cu cunoscuta pînă a lui Th. Aman „Vinerea Patimilor“, reprezentând ocolirea cu sfintul epitaș a bisericii Stavropoleos din Bucuresci. În fund se vede intrarea bisericii cu pilasiri lucrați de mîni maiestre. Fețe evlavioase, cu preoul în frunte, încunjură biserică. Asupra păreților se proiectează flacăra torțelor. Totă însemnătatea și solemnitatea acestei sfinte zile e cuprinsă în pânza răposatului pictor. Popularizarea unei asemenea opere are o îndoită valoare. Întăiu ea face cunoscut pe autorul ei, un muncitor forte valoros și la timpul său străduitor de a ridica nivelul artei picturii. Al doilea ea pôte ave o influință bună asupra sufletului ori căru creștin, căci o pictură măiestră înalță tot de una ochii sufletesci ai privitorului spre un ideal. În creșterea poporului nostru pictura a fost nesocotită până acum. La țară iconarii ruși au răspândit icone imosibile, iar zugravii de răspântii au umplut păreții bisericilor cu sfinți cu gura strimbă. Este timpul suprem ca să se producă o reacțiune în contra acestor pseudo-sfinți și să întocmescă cu opere de artă, de care avem un număr frumos. Institutul „Minerva“ își va dobîndi merite deosebite pentru îmbunătățirea gustului public, dacă va reuși să resbata cu tablouri de aceste și să le popularizeze la țară ca și în oraș. Și nu numai momente din viața religioasă a poporului; necezar ar fi să se cunoscă și alte producțiuni de a le pictorilor nostri. Copii bune, atâr-nate în școlă, biserică și în casele fie căruia își pot îndeplini frumoșă misiune. Începutul e forte bun; să sperăm că va continua tot ast fel, întimpinând cuvenita bună voință. Prețul unui tablou este de Lei 2, și se află de vânzare la toate librăriile, și la Institutul de arte Grafice și Editură „Minerva“, Bucuresci, strada Regală, 6.

**Avis.** Curatoratul bisericii parochiale gr.-cat. din Bucium-șasa la 24 April n. 1904, orele 2 d. am., va da în chirie pe calea licitării publice două odăi (parter) din edificiul școlii, potrivite pentru prăvălie. Condițiunile se pot vedea în cancelaria oficiului parochial din Bucium-șasa ori în care zi până la ziua licitării. *Ariton M. Popa,* adm. par.

**Necrolog.** † *Antoniu Papdan,* protopop-paroch în Leta-Mare, a repausat în anul al 63-lea al etății și 38 al preoției.



## PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

### Ziua Deșteptării

povestire populară de AUREL FODOR  
paroh în Asehileul mare.

#### I.

În mijlocul satului „Talburenii” este o casă țărănească frumoasă, acoperită cu șindilii, nu departe de casă este șura și polata, acoperite cu țigle, și alte zidiri de lipsă la un econom, toate în stare bună.

În curte stau întinse tinjelile celor 8 boi. Macaveiul ficiorul economului Papură Ilie, abate la fântână boii, să-i adape; iar cei doi servitori îi prind unul câte unul și îi pun la jug. Apoi după ce l-au prins pe toți, să suie în car și pocnind din sbiciu pornesc spre apus la plug.

În capul satului de câtră apus este o căsuță ruinată pe jumătate, fără îngrăditură și necurățită, în ogradă nu e nici o zidire alta, de cât un coșer de nuele gol și acela.

Acastă casă multă vreme a stat pustie, acum numai de câte va zile și-a căpătat un locuitor, pe jupânul „Avram,” venit nu se scie de unde, acela ține în ea negoț, vinars și tăbac.

Sătenii zic că-l om bun, căci dă și pe așteptare la orî cine, chiar și la femei, ba și la copii, apoi primește orî ce în loc de bani, și poți merge la el și în puterea nopții, nu ca Zacharie lui Ilie, care nu da pe așteptare, și nu primia numai bani. Avram a fără de aceea era blând ca mielul, împins și înjurat nu zicea nimic.

La această casă se oprește Macaveiul ficiorul economului pomenit mai sus și intrând în lăuntru, iese afară cu o sugară în gură. Apoi suindu-se în car zice servitoriului de lângă el „Veți mei Ștefane că jupânul are și sugări, cât e de bună, da ce om bun e el; auzi mei, mi-a dat și un pahar de vinars numai în cinste!”

„Veți” răspunse servitoriul, „Petrea nici pe așteptare nu dă, de cum în cinste, dar nici nu vor mai merge omenii la el, bine că a venit sêracul acesta aci.” — „Ce vorbiți,” strigă atunci cel alalt servitor — un bătrân spătos și gros, ce sta în fundul carului cu pipa în gură. „Nu de cinste dă jidovul, el numai ademenesce omenii, că la urmă să-l tundă. Vedeți voi acesta are să fie un bocotan în satul nostru de nu ne vom feri de el.”

„Badea George prorocesce” zise acum ficiorul gazdei „de unde scie dta ce vrea el, și ce va fi cu el?”

„Sciu din apucăturile ăstor fel de omeni — din lipsa de minte a Românului ce fuge la perire ca oăa cea blândă. El acum dă în cinste să se învețe omenii a cumpăra negoțul său cel rău și vinarsul său cel stricacios, sciind bine, că de se vor îndemna vor lua ei și pe bani. Apoi dă pe așteptare, căci numai așa ie omul și când nu are lipsă numai așa se îndatorază, ca să-l potă lua pe urmă locul și casa. Petrea nu dă pe așteptare — căci nu vrea să aibă rușine cu nime, și nu vrea să calicască pe nime, de aceea el sêrac va rămâne. Apoi e și sint bătrân — nu sciu trăi-voiu orî ba să ved, dar voi sînteți tineri și veți trăi, țineți minte ce vă spun. Nu are să fie nici tot așa de smerit, ci vor ajunge aceia ce îl împing acum, de

vor merge la el cu pălăria la mână.” În vorbele aceste carul ajunge la locul menit — plugarii prind boii la pluguri și mână răsturnând brazdele pământului.

#### II.

Sara reintorcându-se Macaveiul intră iar în crișma lui „Avram” ca să-și mai ia o sugară, crișmarii îl imbie iară cu o porție de vinars zicând „bê-o că ești ostenit.” „Nu-mi trebuie răspunse copilul, n'am nici cu ce o plăti.” — „Apoi nu-mi trebuie mie să-l plătesci acum; nici nu cer bani, imi vei da când vei avé, orî ce, numai pământ să nu fie.”

„Eă nu am nimic numai hațnele, acele numai nu le pot da pe vinars.”

„Nu — dară și dta lucri la casă și dtale țî-se cade, io nu cred că de nu tatăl, batâr mama Dtale țî-ar da vre-nu ouț, orî ceva bucate, ca să-ți plătesci ce cumperi când ești ostenit și trudit.” — Copilul așa a făcut azi a cerut de la mamă-sa un ou ori două, mâne 2—3 cucuruzi, alaltă mâne un pui, și îl ducea pe vinars, „să bea câte un pic” zicea mama — „e crud și lucră mult.”

Urmarea fu că tinerul din frageda junie înveță beutura — apoi dragii mei — beutura are ca soț ulița, deci n'a putut să n'o învețe și aceea.

Nu era sară în care el să nu bată porțile omenilor, bătându-și joc de bătrânii și sêracii ce treceau, apoi tot a 2—3 sară să abătea pe la Avram, acum să beie singur că e ostenit, acum să se tracteze cu pletini, iar mamă-sa plătia odată „să nu-l facă de rușine — să n'audă lumea că fiul său face cont pe la crișmă” altă dată zicea „îi bine acum să se veselască, nu se pôte trage dintre alții, numai el să se facă mut?”

Beutura și ulița nu rămân înse singure, ci ele se împrenă cu dragostea păcătoasă, căci numai așa se pote numi cea dragoste ce se începe înainte de vreme și se inchie peste voia părinților.

Umbând la crișmă, vedu acolo, și azi, și mâne o fată, care îl ademni întru atâta, în cât nu altcum, ci era nebun de dragul ei.

Părinții lui nepricepuți și nu întru atâta nepricepuți, fără nebăgători de samă de copilul lor, uici o grijă nu aveau, că copilul lor unde petrece sările, până când auziră că el în vristă numai de 16 ani e îndrăgostit în fata cea cu purtare mai rea în sat. Acum ce e drept suspinau și se vâetau, dar dacă nu au îndoit nuțaua până au fost crudă, acum era târziu de a o îndoi, cercat-au ei sêrmanii să-l facă să se culce sub controla lor, probat-au să-l abată de la dragostea sa nefericită, dar nici vorbele bune, nici ocările nu folosiau nimic, ba biata mamă l'a rugat chiar și cu lacrimi, dar fără folos.

Din contră nu era zi, în care el să nu facă părinților măhnire cu purtarea sa, de multe ori se tânguia și ziceau, „ore de ce copilul nostru e așa de stricat și neascultător, de ce nu-i pasă lui nici de lacrimile noastre, nici de rușinea omenilor — nici de cel de sus” ba de multe ori să și certau și își făceau imputări — pentru că l-au lăsat așa de slobod.

De când începă dragostea a fost trecut doi ani — și el tot nu și-a venit în

fire; ci s'a făcut mai nerușinat; așa de nerușinat. — cât în vristă de 18 ani avu cutezare de a pretinde ca să-l lase părinții să-și aducă ibovnica lui necununată.

Orî cât de moi au fost părinții lui, cererea acesta nu l-au îndeplinit-o, deși întrun an de zile — l-a necăjit destul.

Apoi dacă a vedut că nu pôte nici de cum — în ciuda lor s'a dus și a intrat ca soldat în orașul cel mai de aproape.

Cătălina lui Bujor — că așa îl chema iubita lui — ca să nu-l scape; căci era bogat și singur la părinți — s'a dus și ea, s'a băgat slujnică în acel oraș.

Într-o zi să facu că trece pe lângă el, fără de a fi vedută, țerește că el a agrăit-o. — dar ea numai cu greu a stat cu el în vorbă — zicând „Io am venit în oraș căci nu pot trăi fără tine, am voit să te ved — fără de a ști tu că sint aci — dacă părinții nu mă voesc — am voit să nu mă veți — să mă niți — ca să poți lua pe cine-ți va plăcé! Iar mie mi-a rămas numai mângâierea să te ved. — să fiu aproape de tine — să pot sârta urmele tale — și de vei fi a alteia.”

Cu ast fel de vorbe ea credea că îl va ținea tot aproape de ea — dar ficiorul nu era în „Talburenii,” ci în un oraș — și încă între ostași — de la cari nu aușia de cât vorbe de corupție, luarea în ris a dragostei; ba de câte-va ori a observat pe alții învîrtindu-se pe lângă Cătălina, apoi lăudându-se cu dragostea ei.

Aceste împrejurări au omorit în el singurul simțemint ce avea în el ceva nobil. El își petrecea cu Cătălina — fără simț de iubire, numai să-l trecă timpul, — era ea vedea bine și era necăjită, dar nu l'a părăsit, — căci credea că da, dacă ore când, totu-și îi va succede a-l prinde în ghiarele sale.

Între aceste anii cătăniei se gătară — și Macavei, deși era sergent — de ore ce nu-l plăcea disciplina și ascultarea se ceru acasă.

(Va urma).

### Considerațiuni.

(Continuare.)

#### II.

„Mêdulare” ale acestei „sinte, catolicești și apostolicesci biserice,” în care palpitază, viețuesce, crește și se întăresce curentul adus și pornit de Mântuitorul, s'au făcut strămoșii nostri, sint acum mai bine de două vécuri.

Unirea acesta înainte de toate înseamnă dorința de neatîrnare, de libertate, de înaintare, — dorința de viață adevărată și demnă de un popor, cu aite cuvinte e ținta, tendința spre o sôrte mai bună și meritată, spre fericire dacă se pôte, nu numai lumésca ei și vecinică.

Și fiind că mijlocele de lipsă spre ajungerea acestei ținte le-au aflat în biserica romană, — într'alt loc nici nu le puteau afla, căci nu sint, — strămoșii nostri au primit credința și s'au supus bisericeii Romei,

ținându-și neștirbite aședămintele bisericii răsăritului, aședămintele de rit, de constituțiune, de disciplină.

Am zis că au primit credința Romei, dar credința aceasta a mărturisit-o poporul nostru de fapt, după cum o mărturisesc și astăzi cea mai mare parte a credincioșilor greco-orientali. Pună-și mâna pe inimă cei ce cunosc poporul nostru, și spună că d. e. în parochiile mixte românul gr.-cat. și gr.-or. în ce se deosebesc unul de altul, și ei înșiși ce deosebire fac între ei? De fapt aceeași crede unul, ce crede și celalalt, căci aceleași tradițiuni îi nutresc, iar tradițiunile acestea, sînt ale „unei, sfinte, catolice și apostolice biserici.”

Și dacă-mi veți spune că nu am drept, că lucrul nu stă așa, că e o deosebire esențială între noi și ei, și că înși-ne noi și înși-și ei fac această deosebire, eu răspund că cea dintâi aserțiune cu privire la masa poporului e numai la vedere adevărată, iar cea de a doua: adecă neînțelegerile și frecările ce există iar între greul celor două părți — cari ar trebui după toate legile naturale, dumnezeesci și omenești, să facă un întreg — a doua aserțiune e adevărată, deși nu e generală, dar ea nu lăsă din convingere intimă, ei din vorbele puse în gura lor de conducătorii greco-catolicii ori greco-orientali. Nu zic, că de la amîndouă acestea aserțiuni stabilite mai sus nu s'ar da excepțiuni, dar cred că adevărul general al acelora va fi recunoscut de ori ce român nepreocupat, care cunoște mai de aproape poporul nostru.

Și dacă lucrul acesta așa stă astăzi când bisericile noastre sînt desbinat de un veac și jumătate, cu cât mai adevărat trebuie să fie asta pentru timpul când s'a făcut unirea: când încă nu au fost oameni întunecați la minte, micii la inimă și mari de patimi cari să sumute pe frați în contra fraților, punend reciproc crimele și învinuirile celea mai tulburătoare de liniște și pace: când n'am avut încă pe „patriarhul sârbesc” cu dragostea lui de pravoslavism, cu afuriseniile lui, cu agentii și spionii lui dintre cari unii au murit în furci pravoslavnice. Dacă poporul gr.-or. astăzi nu face deosebire în praxă între el și între gr.-cat. cari țin credința unirii, cum s'ar pute susține că unirea a fost o apostasie de la religione, când în unire n'au primit nici o religione nouă, de cât și-au păstrat religia veche și adevărată care e cea gr.-cat. în praxă și teorie și cea gr.-or. în praxă. Știut este d'or că celea patru puncte dogmatice se cuprind toate în cărțile și praxa bisericii noastre românesce.

Iată cum se esplică, și de ce ar trebui să nu se mai mire nime astăzi, cum au putut să se lapede atunci, la unire, românii de credința cea adevărată, iată de ce au putut pe cum a și fost unirea universală, și iată de ce, în sfîrșit, unirea s'a putut face atât de repede, și de bună voie, — pe când calvinizarea lor n'a succes de cât în parte, cu momeli și poruncă, cu îmbrățișeri și cu latul săbii, și pe puțin timp.

Și tot de aici se esplică de ce n'au ieșit din sinul nostru, dintre cei de acasă, dintre cei ce au săvîrșit unirea pornirile de rupere, de la legătura făcută, de ce au trebuit să vie străinii, ori ai noștri, sumuțați de străinii, ce atât ne aveau și ne au de

dragi, cât de îmbrățișerile lor nebune și desperate era cât pe aci să ne lasă sufletele amărite de greul unei vieți de ocnă dobitocească, nesuferibilă, nemeritată.

Era de lipsă ca atunci când am pornit și noi pe o cale hotărîtă, mână în mână, umăr la umăr, inimă pentru inimă, să se începă intrigile străine, a acestor străini, cari tot de una au stat la spatela nostru așteptând momentul binevenit, când amestecându-se în trebile noastre bine începute să ni-le întorcă veclnic spre rău, spre pövrniș, spre decădere.

Și uneitirile lor au făcut să curgă sângele nostru, și ei au stat de o parte, ei inițiatorii, cari ar fi trebuit să meargă în frunte.

Poporul ațîțat odată e fiară, se trezește în el ca și în individ animalul, nu privește de-l de un neam, cel pe care-l sugrumă, ci e absolut sub stăpînirea furiei animalice și sub hipnotismul pöte celui mai nemernic om, care ațîțase furia. — Cei ce cad în ast fel de luptă nu sînt martiri, iar cei ce pua la cale nu sînt ömeni, ci monstri.

(Va urma.)

### Cărți ce să pot căpeta în Libraria Seminarială

Visuri trecute. Ciura . . . . .	1.—
„Cânteca” Sabo . . . . .	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu . . . . .	2.—
Geniul pustiu, Eminescu . . . . .	2.—
Povești, I. Creangă . . . . .	1:50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu . . . . .	1:50
Vatra Părăsită Slavici . . . . .	2.—
Din Bătrâni . . . . .	2:50
Drumuri și orașe Iorga . . . . .	2:50
Poesii de Alexandri . . . . .	3.—

Teatru I. It. Alexandri à 1.50 . . . . . 3.—  
 Vers și proză Alexandrescu . . . . . 1:25  
 Novele A. Brătescu-Voinesci . . . . . 1:50  
 Litor. pop. Eminescu . . . . . 1:50  
 Ciocoi N. Filimon . . . . . 1:50  
 Legende și basme Ispirescu . . . . . 1:50  
 Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

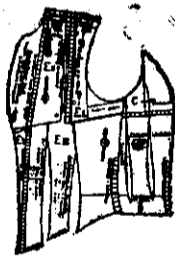
### Posta administrații.

Au achitat abonamentul următoarele:

A. Gi. Zimony, pe Februar — April 1904.  
 Cut pe 1899 și 1900. Ghirbom pe 1900. Sângatin pe 1901. Indol pe 1899. 1900. 1901 și 1902. Porumbacul inferior 1897. Bikacza pe timpul din 1 Febr. 1903 până în 1 Februar 1904. Gătos-Petri pe 1902 și 1903. Giulatec pe 1902 sem. 2-le și 1903 întreg. G. D. Iod, pe 1904 pătrariul prim. Curitai pe 1904. Tasnd-Szilods pe 1903 sem. 2-le. Valtora pe 1903. Poteș pe timpul din 1/4 1903, până în 1/4 1904. Balintfalau pe 1901 și 1902. La rașun, drept quită, să se alature recipisa postală. Betfa pe 1903. Benc pe 1902. Gaddin pe 1901 și 1902. Pnade pe 1903. H. A. Budapesta până 1/12 1904. Groși pe 1900 sem. 2-le și 1901 sem. 1. V rugam și pentru rest. Iclodul mic pe timpul din 1/3 1903 până în 1/3 1904. Cocllaca pe 1903, Bogdana pe 1904. Šura mică pe 1901 V rugam și pentru rest. M. N. Orade, pe 1904. Sarvad pe 1903. I. M. Budapesta pe 1904 sem. 1. Baifa (p. Teko) pe 1903, 1904 și 1905. Ulies pe 1899. Sinteși în restanță pe anii 1900, — 1901, 1902, și 1903; pentru cari încă v rugam. Nandra pe 1903 sem. 2-le și 1904 sem. 1. Csitt Sz-Ivan pe 1903. Craiudorol pe 1903 și 1904. Cistelec pe 1902. Vaid cuta pe timpul din 1 Nov. 1901 până în 1 Novembre 1902. Cristoful mare pe 1903. Ciula mare pe 1898 sem. 1. Pir pe timpul din 22/4, 1903, până în 22/4 1904. Galteii pe 1901. V rugam și pentru rest. Minegul de Campia pe 1902 V rugam și pentru rest. Ciunga pe 1900. Medias pe 1902. Chendrea, Gălgău, Săn Mihail deșert, Vajdahaza, Chechiș și Poptelec pe 1903. Brusturi pe pe 1902 sem. 2-le și 1903 întreg.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.



marca fabricii

## De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dömnă își pöte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talie sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie.

și pöșede nenumărate scrisori de recunoscință.

Isi are patenta și e scutit prin lege în toate statele culte.

• • • Pretul unui aparat e 3 cor. franco rambursat. • • •

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tota stima:

**Antal Guschelbauer.**

Sopron.

**Cruce saŭ stea duplă**

**electro-  
magnetică**

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gâlbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

**Prețul aparatului mare e cor. 6.** —  
e de aplicat la morburî vechi.

**Prețul aparatului mic e cor. 4.** —  
e de aplicat la morburî mai ușore.

Spediția centrală de vânzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

**SCHIEFFER D. SÁNDOR**

BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.  
16 (5-52)

**Gratuit:**

**o cumpănă de casă și o mașină de fier.**

Din cauza imbulzelei prea mari a marfel trimis în totă lumea renumită și de totă lumea plăcuta marfă din argintul de Mexico, și anume:



6 lingurițe, 6 furculițe,  
6 linguri de masă, 12  
lingurițe de cafea, 6 cu-  
țițe de desert, 6 furcu-  
lițe de desert, 1 lingură  
pentru supă, 1 lingură  
pentru lapte, 2 luminări  
elegante pentru saloan,  
tote din argint de Mexico

**total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.**

Afară de acestea fie-care cumpărător primește ca dar, și pe lângă garanță

**o cumpănă de casă de o putere  
de 12 1/2 kgr.**

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia primește garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

**SCHIEFFER D. SÁNDOR,**  
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

**— Pentru 5 coróne —**

trimis 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

**☉ Săpun de toaletă ☉**

pregătit din: trandafir, liliie, viole, reședă, jasmîn, lăcrămioare.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

**Alexandru D. Scheffer,**  
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

**TELEGRAMĂ III**

**Cel mai mare asortiment  
în vestminte pentru Domni și  
Dómnne, cu o croitorie proprie  
modern aranjată.**

Comandele după măsură, se eșcută din **materie din țară și străinătate**, cu un preț moderat, și se pregătesc după cel mai bun și mai modern fason.

La comandele din jur, eventual dacă mai mulți inși la oaltă vor face o comandă de cel puțin 100 cor. îmi trimis agentul meu cu colecțiunea de mustre.

În urma deosebitei prestațiuni în preț și eșcutare, i-se ofere unui fie-cărui buna ocașiune să se îmbrace bine, modern și ieftin.

De binevoitorul sprijin  
rugându-mă sum

Cu stimă:

(14) 6-6

**B. Ascher.**

**— Mare deposit de vestminte  
pentru domni. dómne, — deposit  
de cămeși, pălării și cufere. —**

**Medieș—Medgyes.**



(44) 20-20

**30 zile se lasă  
spre probă.**

Din încredințarea renumiților  
fabricanți de ceasuri americane  
**Scott John, Mar-**

**litt și Holzer**, cari voiesc să-și facă populare fabricatele lor și în Europa și se dee un curs mai mare sistemul de ceasuri Roskopf Markt. se trimite contra ramburs ori trimițând înainte

**2-80 fl.**

Un escelent ceas de busunar Anker Remontoir „Patent Scott Watch“ cu o construcție masivă de 36 ore cu un anarat de precisiune. Cu față de email. Se dă garanță de 5 ani. (La fie care ceas se dă gratuit 1 lanț aurit și articole de reclam.)

**Celor ce nu le convine li se retrimis banii.**

**M. I. HOLZER**

mare deposit de ceasuri și juvaere.

(Austria) **Krakovia** Dietelsgasse 66.

Liferantul oșcialilor de stat.

**Prețcuranturi se trimit la cerere gratis și franco.**

Se caută agenți.

— Anunțul se pôte reproduce. —

Banca de asigurare

**„TRANSILVANIA“**

— întemeiată la anul 1868 —

în **Sibiú**, strada **Cisnădiei** nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantagióse condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune, edificii de ori ce fel, mărfuri, mobile, vite și produse economice etc.

— asupra vieții omului —

în tóte combinațiile, capitale pentru casul morții, asigurări de zestre, de copii, rente, pe viață etc. etc.

**Asigurări populare fără ceroetare medicală.**

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvierea imediată a capitalului scadent.

Fonduri de rezervă și de garanție specială, cu finea anului 1900: **1,303.572 cor. 15 bani.**

Valori asigurate contra incendiului: **72,420.209 coróne.**

Capitale asigurate asupra vieții: **9,248.543 coróne.**

Pentru despăgubiri de incendii **3,003 550 c.** pentru capitale asigurate pe viață **2,738.793 c.**

Oferte și ori ce informațiuni se pot primi de la:

**Direcțiune în Sibiú**, str. **Cisnădiei** nr. 5, et. I., curtea I., precum și de la subagenții din tóte comunele mai mari.

**Agenturi principale:**

în **Arad, Brașov, Cașovia, Cluș, Timișóra și Făgăraș.**

(5) 51-52